Biuletyn Europejski nr 9 (32)/ 2016*

Spis treści

INFORMACJE 2

NOWE AKTY PRAWNE UE 4

ORZECZENIA TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UE 5

OBYWATELSTWO UNII EUROPEJSKIEJ 5

OCHRONA ŚRODOWISKA 7

PODATKI 8

OCHRONA KONSUMENTÓW 11

ZAMÓWIENIA PUBLICZNE 12

ORZECZENIA EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU PRAW CZŁOWIEKA 13

NOWE PYTANIA PREJUDYCJALNE SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH 18

* Biuletyn opracowywany przez Wydział VII Prawa Europejskiego w Biurze Orzecznictwa NSA stanowi informację o wybranych aktach prawnych Unii Europejskiej i orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz aktach prawnych Rady Europy i orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, mogących mieć znaczenie dla orzecznictwa sądów administracyjnych; jest dostępny w bazie CBOIS oraz na stronie http://www.nsa.gov.pl/biuletyn-europejski.php.

Informacje

- 14 września 2016 r. Naczelny Sąd Administracyjny postanowieniem w sprawie I FSK 1857/13 skierował do TSUE pytanie prejudycjalne z dziedziny podatku VAT. Jest to 58. pytanie polskiego sądu administracyjnego skierowane do TSUE na podstawie art. 267 TFUE (zob. treść pytania – s. 18 Biuletynu).

- 21 września 2016 r. w siedzibie Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej (KE) w Polsce odbyło się spotkania ekspertów KE z przedstawicielami polskiej administracji publicznej, stowarzyszeń przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz środowiska naukowego. Przedmiotem spotkania było ogólne rozporządzenie o ochronie danych, które zacznie być bezpośrednio stosowane od 25 maja 2018. Do tego czasu państwa członkowskie będą musiały podjąć szereg działań legislacyjnych. Jednocześnie do stosowania nowych standardów muszą się przygotować wszystkie podmioty będące adresatami praw i obowiązków wynikających z unijnego rozporządzenia. Przedstawiciel Ministerstwa Cyfryzacji poinformował, że projekt założeń dotyczących ochrony danych osobowych będzie gotowy jesienią, zostanie wtedy poddany konsultacjom i ma być gotowy do przesłania do Sejmu w połowie 2017 roku. Wprowadzane zmiany były konieczne ze względu na postęp globalizacyjny i techniczny, niezbędna też stała się harmonizacja przepisów w ramach UE.

- 22 września 2016 r. KE wezwała Polskę do usunięcia uchybienia we wdrożeniu dyrektywy Komisji 2014/80/UE z dnia 20 czerwca 2014 r. zmieniająca załącznik II do dyrektywy 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu oraz dyrektywy Komisji 2015/1127 z dnia 10 lipca 2015 r. zmieniająca załącznik II do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE w sprawie odpadów oraz uchylającej niektóre dyrektywy.

- 29 września 2016 r. KE wydała dodatkową uzasadnioną opinię wobec Polski wzywając do pełnej transpozycji unijnej dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej (dyrektywa 2012/27/UE). Zgodnie z tą dyrektywą państwa członkowskie muszą w okresie od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. osiągnąć określony poziom oszczędności energii poprzez wykorzystanie systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej lub innych środków polityki ukierunkowanych na poprawę efektywności energetycznej w gospodarstwach domowych, budownictwie, przemyśle i transporcie. Transpozycji dyrektywy do prawa krajowego należało dokonać najpóźniej dnia 5 czerwca 2014 r. W] polskich przepisach transponujących dyrektywę KE stwierdziła luki. Jeżeli Polska nie wywiąże się z obowiązków w tym zakresie w ciągu 2 miesięcy KE może zdecydować o skierowaniu sprawy do TSUE.

- 29 września 2016 r. KE wydała uzasadnioną opinię wobec Polski wzywając do wprowadzenia przepisów dotyczących wzmocnionej wzajemnej pomocy i wymiany informacji, a więc do pełnej transpozycji dyrektywy Rady 2014/107/UE w sprawie wzajemnej

pomocy w dziedzinie opodatkowania dochodu i kapitału. Dyrektywa ta, zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w sprawie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji między krajowymi organami podatkowymi, ma na celu wzmocnienie współpracy administracyjnej między państwami członkowskimi w celu skuteczniejszego zwalczania uchylania się od opodatkowania i oszustw podatkowych. Państwa członkowskie były zobowiązane do wdrożenia dyrektywy do 1 stycznia 2016 r.

- W związku z prowadzonym od czerwca 2014 r. postępowaniem w sprawie praktyk w zakresie interpretacji indywidualnych prawa podatkowego wydawanych przez państwa członkowskie KE stwierdziła, że dwie interpretacje indywidualne prawa podatkowego wydane przez Irlandię w odniesieniu do Apple znacznie i w sztuczny sposób zaniżyły wielkość podatku odprowadzanego w Irlandii przez to przedsiębiorstwo od 1991 r. W odniesieniu do dwóch spółek należących do grupy Apple i zarejestrowanych w Irlandii w interpretacjach indywidualnych zatwierdzono metodę określania dochodu podlegającego opodatkowaniu, która nie odpowiadała realiom gospodarczym. Niemal wszystkie dochody ze sprzedaży odnotowane przez obie spółki były wewnętrznie przypisywane „siedzibom głównym", które istniały jedynie na papierze i nie były w stanie generować jakichkolwiek dochodów. Nie były też opodatkowane w żadnym państwie. W wyniku zastosowanej metody alokacji zysków, zatwierdzonej w interpretacjach indywidualnych, od dochodów jednej ze swoich spółek firma Apple płaciła podatek, którego efektywna stawka obniżyła się z 1 proc. w 2003 r. do 0,005 proc. w 2014 r. Jak wyliczono, Irlandia przyznała firmie Apple nienależne korzyści podatkowe na kwotę do 13 mld euro i musi teraz odzyskać niezgodną z prawem pomoc.

- W związku z orędziem przewodniczącego KE o stanie Unii w 2016 r. KE przedstawiła informacje na temat postępów i przyszłych kroków w celu lepszego stanowienia prawa. Mają one sprawić, żeby prawo unijne było bardziej nowoczesne i adekwatne do zamierzonych celów, w tym usprawniające współpracę wszystkich podmiotów w ramach UE. Zmiany mają objąć zarówno tworzenie, jak i stosowanie prawa. Będą one dotyczyć m.in. uproszczenia przepisów i odformalizowania procedur czy stworzenia nowego rejestru służącego przejrzystości interakcji zainteresowanych stron z Parlamentem Europejskim, Radą i Komisją.

Nowe akty prawne UE

[*) Podane informacje stanowią wybór nowych aktów prawnych UE we wskazanym miesiącu]

- Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1416 z dnia 24 sierpnia 2016 r. w sprawie zmiany i sprostowania rozporządzenia (UE) nr 10/2011 w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością (Tekst mający znaczenie dla EOG). Rozporządzenie weszło w życie dnia 14 września 2016 r. (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 230, s. 22–42)

- Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1412 z dnia 24 sierpnia 2016 r. w sprawie odmowy udzielenia zezwolenia na oświadczenie zdrowotne dotyczące żywności i odnoszące się do zmniejszenia ryzyka choroby (Tekst mający znaczenie dla EOG). Rozporządzenie weszło w życie dnia 14 września 2016 r. (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 230, s. 6–7)

- Regulamin nr 34 Europejskiej Komisji Gospodarczej Organizacji Narodów Zjednoczonych (EKG ONZ) – Jednolite przepisy dotyczące homologacji pojazdów w zakresie zabezpieczenia przeciwpożarowego [2016/1428]. Data dokumentu: 26 sierpnia 2016 r. Regulamin wchodzi w życie 8 października 2016 r. (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 231, s. 41–66)

- Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1447 z dnia 26 sierpnia 2016 r. ustanawiające kodeks sieci określający wymogi dotyczące przyłączenia do sieci systemów wysokiego napięcia prądu stałego oraz modułów parku energii z podłączeniem prądu stałego (Tekst mający znaczenie dla EOG). Rozporządzenie weszło w życie dnia 28 września 2016 r. (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 241, s. 1–65)

- Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2016/1452 z dnia 2 września 2016 r. dotycząca niektórych tymczasowych środków ochronnych w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń w Polsce (notyfikowana jako dokument nr C(2016) 5708) (Tekst mający znaczenie dla EOG). (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 237, s. 12–19)

- Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/1638 z dnia 6 września 2016 r. zmieniające załącznik I do rozporządzenia Rady (EWG) nr 2658/87 w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej Taryfy Celnej. Rozporządzenie weszło w życie dnia 1 stycznia 2017 r. (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 244, s. 1–2)

- Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2016/1659 z dnia 13 września 2016 r. zmieniająca decyzję 2008/911/WE ustanawiającą wykaz substancji ziołowych, preparatów i ich połączeń do użytku w tradycyjnych ziołowych produktach leczniczych (notyfikowana jako dokument nr C(2016) 5748) (Tekst mający znaczenie dla EOG). (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 247, s. 22–26)

- Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2016/1658 z dnia 13 września 2016 r.

zmieniająca decyzję 2008/911/WE ustanawiającą wykaz substancji ziołowych, preparatów i ich połączeń do użytku w tradycyjnych ziołowych produktach leczniczych (notyfikowana jako dokument nr C(2016) 5747) (Tekst mający znaczenie dla EOG). (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 247, s. 19–21)

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1626 z dnia 14 września 2016 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 768/2005 ustanawiające Wspólnotową Agencję Kontroli Rybołówstwa. Rozporządzenie weszło w życie dnia 6 października 2016 r. (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 251, s. 80–82)

- Decyzja Europejskiego Banku Centralnego (UE) 2016/1717 z dnia 21 września 2016 r. zmieniająca decyzję EBC/2004/2 przyjmującą Regulamin Europejskiego Banku Centralnego (EBC/2016/27). Decyzja weszła w życie dnia 24 września 2016 r. (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 258, s. 17–18)

- Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1719 z dnia 26 września 2016 r. ustanawiające wytyczne dotyczące długoterminowej alokacji zdolności przesyłowych (Tekst mający znaczenie dla EOG). (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 259, s. 42–68)

- Sprostowanie do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiającego unijny kodeks celny (Dz.U. L 269 z 10.10.2013). Data dokumentu: 30 września 2016 r. (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 267, s. 2–11)

- Sprostowanie do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz.U. L 304 z 22.11.2011). Data dokumentu: 30 września 2016 r. (Dz. Urz. z 2016 r. Nr L 266, s. 7–7)

Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości UE

[*)W przypadku wyroków TSUE publikowane fragmenty stanowią wybrane cytaty lub tezy]

Obywatelstwo Unii Europejskiej

Wyrok Trybunału z dnia 6 września 2016 r. w sprawie C-182/15, Aleksei Petruhhin

Odesłanie prejudycjalne – Obywatelstwo Unii Europejskiej – Ekstradycja do państwa trzeciego

obywatela państwa członkowskiego, który skorzystał z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się – Zakres stosowania prawa Unii – Ochrona obywateli państwa członkowskiego przed ekstradycją – Brak ochrony obywateli innych państw członkowskich – Ograniczenie swobodnego przepływu – Uzasadnienie oparte na zapobieganiu bezkarności – Proporcjonalność – Weryfikacja gwarancji określonych w art. 19 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej

*) Artykuły 18 TFUE i 21 TFUE należy interpretować w ten sposób, że gdy do państwa członkowskiego, do którego przemieścił się będący obywatelem innego państwa członkowskiego obywatel Unii, wniosek o ekstradycję skierowało państwo trzecie, z którym to pierwsze państwo członkowskie zawarło umowę o ekstradycji, to pierwsze państwo członkowskie powinno powiadomić państwo członkowskie, którego obywatelem jest dana osoba, i w stosownym wypadku na żądanie tego ostatniego państwa członkowskiego przekazać mu tego obywatela zgodnie z przepisami decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r., pod warunkiem że to ostatnie państwo członkowskie jest zgodnie ze swym prawem krajowym właściwe, aby prowadzić przeciwko tej osobie postępowanie związane z czynami popełnionymi poza jego terytorium.
*) W wypadku gdy państwo trzecie skierowało do państwa członkowskiego wniosek o ekstradycję obywatela innego państwa członkowskiego, to pierwsze państwo członkowskie powinno rozpatrzyć, czy ekstradycja nie naruszy praw wskazanych w art. 19 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

Wyrok Trybunału z dnia 13 września 2016 r. w sprawie C-165/14, Alfredo Rendón Marín przeciwko Administración del Estado

Odesłanie prejudycjalne – Obywatelstwo Unii – Artykuły 20 i 21 TFUE – Dyrektywa 2004/38/WE – Prawo pobytu w państwie członkowskim obywatela państwa trzeciego, który był wcześniej karany – Rodzic sprawujący wyłączną pieczę nad dwójką małoletnich dzieci będących obywatelami Unii – Pierwsze dziecko mające obywatelstwo państwa członkowskiego zamieszkania – Drugie dziecko mające obywatelstwo innego państwa członkowskiego – Uregulowanie krajowe odmawiające prawa pobytu temu wstępnemu ze względu na jego karalność – Odmowa pobytu mogąca zmuszać dzieci do opuszczenia terytorium Unii

*) Artykuł 21 TFUE i dyrektywę 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniającej rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającej dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/WE należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu prawa krajowego, które w sposób automatyczny wyklucza możliwość udzielenia zezwolenia na pobyt obywatelowi państwa trzeciego będącego rodzicem małoletniego

dziecka mającego obywatelstwo Unii, które posiada obywatelstwo innego państwa członkowskiego niż przyjmujące państwo członkowskie oraz które pozostaje na utrzymaniu owego obywatela i zamieszkuje z nim w przyjmującym państwie członkowskim, wyłącznie ze względu na jego wcześniejszą karalność.

*) Artykuł 20 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on temu samemu uregulowaniu krajowemu, które w sposób automatyczny wyklucza możliwość udzielenia zezwolenia na pobyt obywatelowi państwa trzeciego, rodzicowi małoletnich dzieci będących obywatelami Unii i znajdujących się pod jego wyłączną pieczą, ze względu na jego wcześniejszą karalność, jeżeli wspomniana odmowa zmusza dzieci do opuszczenia terytorium Unii.

Wyrok Trybunału z dnia 13 września 2016 r. w sprawie C-304/14, Secretary of State for the Home Department przeciwko CS

Odesłanie prejudycjalne – Obywatelstwo Unii – Artykuł 20 TFUE – Obywatel państwa trzeciego mający na utrzymaniu małoletnie dziecko będące obywatelem Unii – Prawo pobytu w państwie członkowskim, którego obywatelstwo posiada dziecko – Karalność rodzica dziecka – Decyzja o wydaleniu rodzica pociągająca za sobą pośrednie wydalenie dziecka

*) Wykładni 20 TFUE należy dokonywać w ten sposób, iż postanowienie to stoi na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego nakazującemu wydalanie z jego terytorium do państwa trzeciego obywatela tego państwa trzeciego, który został skazany za popełnienie przestępstwa, w sytuacji gdy ów obywatel sprawuje faktyczną pieczę nad małoletnim dzieckiem, które posiada obywatelstwo tego państwa członkowskiego i przebywa w nim od chwili urodzenia, nie skorzystawszy z prawa do swobodnego przemieszczania się, jeżeli wskutek takiego wydalenia dziecko będzie musiało opuścić terytorium Unii, przez co zostanie ono pozbawione możliwości korzystania z istoty praw, które przysługują mu w związku z posiadaniem obywatelstwa Unii. W wyjątkowych okolicznościach państwo członkowskie może jednak zastosować środek wydaleniowy, jeśli przemawia za tym osobiste zachowanie owego obywatela państwa trzeciego, przy czym zachowanie to musi stanowić rzeczywiste, aktualne i dostatecznie poważne zagrożenie dla podstawowych interesów społecznych tego państwa członkowskiego, zaś decyzja o zastosowaniu tego środka musi zostać podjęta z uwzględnieniem poszczególnych wchodzących w grę interesów, czego ustalenie należy do sądu krajowego.

Ochrona środowiska

Wyrok Trybunału z dnia 8 września 2016 r. w sprawie C-461/15, E.ON Kraftwerke GmbH przeciwko Bundesrepublik Deutschland

Odesłanie prejudycjalne – Środowisko – System handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w Unii Europejskiej – Dyrektywa 2003/87/WE – Zharmonizowany bezpłatny przydział uprawnień do emisji – Decyzja 2011/278/UE – Zmiana przydziału – Artykuł 24 ust. 1 – Obowiązek przedstawienia informacji przez prowadzącego instalację – Zakres

*) Artykuł 24 ust. 1 decyzji Komisji 2011/278/UE z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie ustanowienia przejściowych

zasad dotyczących zharmonizowanego przydziału bezpłatnych uprawnień do emisji w całej Unii na mocy art. 10a dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on temu, by państwo członkowskie wymagało od przedsiębiorstw podlegających obowiązkowi związanemu z handlem uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w Unii, które korzystają z bezpłatnego przydziału tych uprawnień, by dostarczyły one informacji dotyczących wszelkich planowanych lub rzeczywistych zmian zdolności produkcyjnej, poziomu działalności oraz działalności instalacji, nie ograniczając tego wymogu wyłącznie do informacji dotyczących zmian, które mają wpływ na ten przydział.

Podatki

Wyrok Trybunału z dnia 13 września 2016 r. w sprawie C-574/14, Alfredo PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki

Odesłanie prejudycjalne – Pomoc państwa – Długoterminowe umowy sprzedaży mocy i energii elektrycznej – Rekompensaty z tytułu dobrowolnego rozwiązania umów – Decyzja Komisji stwierdzająca zgodność pomocy państwa z rynkiem wewnętrznym – Sprawdzanie przez sąd krajowy zgodności pomocy państwa z prawem – Roczna korekta kosztów osieroconych – Moment uwzględnienia przynależności wytwórcy energii do grupy kapitałowej

*) Artykuł 107 TFUE i art. 4 ust. 3 TUE w związku z art. 4 ust. 2 decyzji Komisji 2009/287/WE z dnia 25 września 2007 r. w sprawie pomocy państwa udzielonej przez Polskę w ramach umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej oraz pomocy państwa, której Polska planuje udzielić w ramach rekompensaty z tytułu dobrowolnego rozwiązania umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej, należy interpretować w taki sposób, że sprzeczna jest z nimi sytuacja, w której, po zbadaniu przez Komisję programu pomocowego w świetle wydanego przez nią komunikatu z dnia 26 lipca 2001 r. dotyczącego metodologii analizy pomocy państwa związanej z kosztami osieroconymi i uznaniu jej jeszcze przed wdrożeniem za zgodną z rynkiem wewnętrznym, organy i sądy krajowe przy wdrażaniu tej pomocy dokonują ponownej weryfikacji jej zgodności z przyjętymi w tej metodologii zasadami.

*) Artykuł 4 ust. 1 i 2 decyzji 2009/287 w świetle komunikatu Komisji z dnia 26 lipca 2001 r. dotyczącego metodologii analizy pomocy państwa związanej z kosztami osieroconymi należy interpretować w taki sposób, że w okolicznościach takich jak okoliczności sprawy rozpatrywanej w postępowaniu głównym ustanawia on wymóg, zgodnie z którym przy określaniu rocznej korekty rekompensaty kosztów osieroconych, którą należy wypłacić wytwórcy należącemu do grupy kapitałowej, należy uwzględnić tę przynależność i, co za tym idzie, wynik finansowy grupy w momencie dokonywania tej korekty.

Wyrok Trybunału z dnia 15 września 2016 r. w sprawie C-400/15, Landkreis Potsdam-Mittelmark przeciwko Finanzamt Brandenburg

Odesłanie prejudycjalne – Opodatkowanie – Podatek od wartości dodanej – Szósta dyrektywa 77/388/EWG – Prawo do odliczenia – Decyzja 2004/817/WE – Przepisy państwa członkowskiego – Wydatki dotyczące towarów i usług – Odsetek ich wykorzystania do celów niegospodarczych przekraczający 90% ich całkowitego wykorzystania – Wyłączenie prawa do odliczenia

*) Artykuł 1 decyzji Rady 2004/817/WE z dnia 19 listopada 2004 upoważniającej Niemcy do wprowadzenia specjalnych środków stanowiących odstępstwo od art. 17 szóstej dyrektywy 77/388/EWG w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych należy interpretować w ten sposób, że przepis ten nie ma zastosowania w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo nabywa towary i usługi, które wykorzystuje w ponad 90% do działalności niegospodarczej nieobjętej zakresem stosowania podatku od wartości dodanej.

Wyrok Trybunału z dnia 15 września 2016 r. w sprawie C-518/14, Senatex GmbH przeciwko Finanzamt Hannover-Nord

Odesłanie prejudycjalne – Wspólny system podatku od wartości dodanej – Dyrektywa 2006/112/WE – Artykuł 167, art. 178 lit. a), art. 179 i art. 226 pkt 3 – Odliczenie podatku naliczonego – Wystawianie faktur bez numeru podatkowego lub numeru identyfikacyjnego do celów podatku VAT – Przepisy państwa członkowskiego wykluczające korektę faktury ze skutkiem ex tunc

*) Artykuł 167, art. 178 lit. a), art. 179 i art. 226 pkt 3 dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym takim jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, zgodnie z którymi to przepisami korekta faktur dotycząca obowiązkowych danych, a mianowicie numeru identyfikacyjnego do celów podatku od wartości dodanej, nie wywołuje skutków wstecznych, czyli zgodnie z którymi wykonywane na podstawie skorygowanej faktury prawo do odliczenia nie odnosi się do roku, w którym ta faktura została pierwotnie wystawiona, lecz do roku, w którym faktura ta została skorygowana.

Wyrok Trybunału z dnia 15 września 2016 r. w sprawie C-516/14, Barlis 06 – Investimentos Imobiliários e Turísticos SAprzeciwko Autoridade Tributária e Aduaneira

Odesłanie prejudycjalne – Wspólny system podatku od wartości dodanej – Dyrektywa 2006/112/WE – Artykuł 178 lit. a) – Prawo do odliczenia – Sposoby wykonania – Artykuł 226 pkt 6 i 7 – Informacje, jakie muszą znajdować się na fakturze – Zakres i charakter świadczonych usług – Data, w jakiej wykonano usługi

*) Artykuł 226 dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej należy interpretować w ten sposób, że faktury zawierające tylko wzmiankę „usługi prawne wykonane od

[określonej daty] do dnia dzisiejszego", takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, a priori nie są zgodne z wymogami, o których mowa w pkt 6 tego artykułu, a faktury zawierające tylko wzmiankę „usługi prawne wykonane do dnia dzisiejszego" *a priori* nie są zgodne z wymogami, o których mowa w pkt 6 i 7 tego artykułu, przy czym potwierdzenie tego należy jednak do sądu odsyłającego.

*) Artykuł 178 lit. a) dyrektywy 2006/112 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on temu, aby krajowe organy podatkowe mogły odmówić prawa do odliczenia podatku od wartości dodanej tylko ze względu na to, że podatnik posiada fakturę, która nie spełnia wymogów art. 226 pkt 6 i 7 tej dyrektywy, podczas gdy organy te dysponują wszystkimi informacjami koniecznymi do zbadania, że spełnione zostały materialne przesłanki wykonania tego prawa.

Wyrok Trybunału z dnia 21 września 2016 r. w sprawie C-221/15, Etablissements Fr. Colruyt NV

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2011/64/UE – Artykuł 15 ust. 1 – Swoboda ustalania przez producentów i importerów maksymalnej ceny sprzedaży detalicznej wyrobów tytoniowych – Przepisy krajowe zakazujące sprzedawcom detalicznym sprzedaży tego rodzaju wyrobów po cenach niższych niż wskazane na znaku akcyzy – Swobodny przepływ towarów – Artykuł 34 TFUE – Sposoby prowadzenia sprzedaży – Artykuł 101 w związku z art. 4 ust. 3 TUE

*) Artykuł 15 ust. 1 dyrektywy Rady 2011/64/UE z dnia 21 czerwca 2011 r. w sprawie struktury oraz stawek akcyzy stosowanych do wyrobów tytoniowych należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie istnieniu uregulowań krajowych, takich jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, które zakazują sprzedawcom detalicznym sprzedaży wyrobów tytoniowych po cenie jednostkowej niższej niż cena wskazana przez producenta lub importera na znaku akcyzy umieszczonym na tych wyrobach, jeżeli cena ta została swobodnie ustalona przez producenta lub importera.

*) Artykuł 34 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie istnieniu uregulowań krajowych, takich jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, które zakazują sprzedawcom detalicznym sprzedaży wyrobów tytoniowych po cenie jednostkowej niższej niż cena wskazana przez producenta lub importera na znaku akcyzy umieszczonym na tych wyrobach, jeżeli cena ta została swobodnie określona przez importera.

*) Artykuł 101 TFUE w związku z art. 4 ust. 3 TUE należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie istnieniu uregulowań krajowych, takich jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, zakazujących sprzedawcom detalicznym sprzedaży wyrobów tytoniowych po cenie jednostkowej niższej niż cena, którą producent lub importer wskazał na znaku akcyzy umieszczonym na tych wyrobach.

Wyrok Trybunału z dnia 21 września 2016 r. w sprawie C-478/15, Peter Radgen, Lilian Radgen przeciwko Finanzamt Ettlingen

Odesłanie prejudycjalne – Podatki – Umowa między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego

przepływu osób – Równe traktowanie – Podatek dochodowy – Zwolnienie dochodów uzyskanych z tytułu wykonywania dodatkowej działalności zawodowej w charakterze wykładowcy na rzecz osoby prawnej prawa publicznego z siedzibą w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub w państwie, do którego ma zastosowanie porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. – Uregulowanie państwa członkowskiego wykluczające takie zwolnienie podatkowe dochodów uzyskanych z tytułu wykonywania rzeczonej działalności na rzecz osoby prawnej prawa publicznego z siedzibą w Szwajcarii

*) Postanowienia umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób, podpisanej w Luksemburgu w dniu 21 czerwca 1999 r., dotyczące równego traktowania pracowników najemnych, należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, takiemu jak to będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, które obywatelowi tego państwa mającemu status jego rezydenta podlegającego w zakresie podatku dochodowego nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu, który skorzystał z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się w celu wykonywania w charakterze pracownika najemnego dodatkowej działalności jako wykładowca na rzecz osoby prawnej prawa publicznego z siedzibą w Szwajcarii, nie przyznaje możliwości skorzystania ze zwolnienia z podatku w odniesieniu do dochodu uzyskanego z tytułu wykonywania rzeczonej działalności w charakterze pracownika najemnego, podczas gdy zwolnienie takie zostałoby przyznane, gdyby działalność taka była wykonywana na rzecz osoby prawnej prawa publicznego mającej siedzibę w tymże państwie członkowskim, w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej lub w innym państwie, do którego ma zastosowanie porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r.

Ochrona konsumentów

Wyrok Trybunału z dnia 7 września 2016 r. w sprawie C-310/15, Vincent Deroo-Blanquart przeciwko Sony Europe Limited (następca prawny Sony France SA)

Odesłanie prejudycjalne – Ochrona konsumentów – Nieuczciwe praktyki handlowe – Dyrektywa 2005/29/WE – Artykuły 5 i 7 – Oferta wiązana – Sprzedaż komputera wyposażonego w preinstalowane oprogramowanie – Istotna informacja dotycząca ceny – Zaniechanie wprowadzające w błąd – Brak możliwości nabycia przez konsumenta komputera tego samego modelu bez zainstalowanego oprogramowania

*) Praktyka handlowa polegająca na sprzedaży komputera wyposażonego w preinstalowane oprogramowanie, przy braku możliwości nabycia przez konsumenta komputera tego samego modelu bez preinstalowanego oprogramowania, nie stanowi jako taka nieuczciwej praktyki handlowej w rozumieniu art. 5 ust. 2 dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa

wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającej dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady („Dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych"), chyba że praktyka taka jest sprzeczna z wymogami staranności zawodowej oraz w sposób istotny zniekształca lub może zniekształcić zachowanie gospodarcze przeciętnego konsumenta względem tego produktu, co winien ocenić sąd odsyłający przy uwzględnieniu specyficznych okoliczności sprawy rozpatrywanej w postępowaniu głównym.

*) W ramach oferty wiązanej polegającej na sprzedaży komputera wyposażonego w preinstalowane oprogramowanie brak wskazania ceny każdego z preinstalowanych programów nie stanowi praktyki handlowej wprowadzającej w błąd w rozumieniu art. 5 ust. 4 lit. a) i art. 7 dyrektywy 2005/29.

Zamówienia publiczne

Wyrok Trybunału z dnia 7 września 2016 r. w sprawie C-549/14, Finn Frogne A/S przeciwko Rigspolitiet ved Center for Beredskabskommunikation

Odesłanie prejudycjalne – Zamówienia publiczne – Dyrektywa 2004/18/WE – Artykuł 2 – Zasada równego traktowania – Obowiązek przejrzystości – Zamówienie w przedmiocie dostawy złożonych systemów komunikacyjnych – Trudności w wykonaniu – Niezgoda stron co do tego, kto ponosi odpowiedzialność – Ugoda – Ograniczenie zakresu umowy – Przekształcenie wynajmu sprzętu w sprzedaż – Istotna zmiana umowy – Uzasadnienie obiektywną możliwością znalezienia rozwiązania polubownego

*) Artykuł 2 dyrektywy 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi należy interpretować w ten sposób, że nie można wprowadzić istotnej zmiany do udzielonego już zamówienia publicznego nie wszczynając przy tym nowej procedury udzielania zamówień nawet wówczas, gdy ta zmiana stanowi, obiektywnie rzecz biorąc, rodzaj ugody obejmującej obopólne zrzeczenie się przez jej obie strony pewnych uprawnień, mające na celu zakończenie sporu, którego wynik jest niepewny, a który powstał wskutek trudności związanych z wykonaniem tego zamówienia. Inaczej byłoby tylko wówczas, gdyby w dokumentacji tego zamówienia przewidziane zostałoby uprawnienie do dostosowania, już po jego udzieleniu, jego pewnych, nawet istotnych, warunków, a także – szczegółowe warunki wykonania tego uprawnienia.

Wyrok Trybunału z dnia 8 września 2016 r. w sprawie C-225/15, Domenic Politanòw

Odesłanie prejudycjalne – Artykuł 49 TFUE – Swoboda przedsiębiorczości – Gry losowe – Ograniczenia – Nadrzędne względy interesu ogólnego – Proporcjonalność – Zamówienia publiczne – Warunki udziału w przetargu i ocena sytuacji ekonomicznej i finansowej –

Wykluczenie oferenta z powodu nieprzedstawienia zaświadczeń na temat jego sytuacji ekonomicznej i finansowej wystawionych przez dwie oddzielne instytucje bankowe – Dyrektywa 2004/18/WE – Artykuł 47 – Stosowanie

*) Dyrektywę 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi, a w szczególności jej art. 47, należy interpretować w ten sposób, że przepisy krajowe regulujące przyznawanie koncesji w dziedzinie gier losowych, takie jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, nie wchodzą w zakres ich zastosowania.

*) Artykuł 49 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie istnieniu przepisu krajowego takiego jak ten rozpatrywany w postępowaniu głównym, który nakłada na podmioty pragnące zgłosić się do udziału w przetargu mającym na celu przyznanie koncesji w dziedzinie gier i zakładów obowiązek przedstawienia dowodu ich sytuacji ekonomicznej i finansowej w postaci oświadczeń wydanych przez co najmniej dwie instytucje bankowe i który nie zezwala przy tym na wykazanie tej sytuacji w inny sposób, ponieważ taki przepis może spełniać określone w orzecznictwie Trybunału przesłanki proporcjonalności, co powinien sprawdzić sąd odsyłający.

Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

[*) Podstawę opracowania not dotyczących orzeczeń ETPC stanowią informacje zawarte w bazie HUDOC]

Wyrok (Wielka Izba) z dnia 23 sierpnia 2016 r. w sprawie J.K. i inni przeciwko Szwecji (skarga nr 59166/12)

Naruszenie art. 3 EKPC – zakaz tortur i nieludzkiego lub poniżającego traktowania – przymusowa deportacja do kraju prześladowań

Od 1990 r. J.K. prowadził działalność w zakresie usług przewoźniczo-budowlanych wyłącznie na potrzeby klientów amerykańskich i miał biuro na terenie amerykańskiej bazy wojskowej. W październiku 2004 r. stał się celem ataku Al-Kaidy, która dopuściła się wobec niego usiłowania zabójstwa. W 2005 r. jego brat został porwany przez Al-Kaidę, której członkowie grozili mu śmiercią w związku z kolaboracją J.K. z Amerykanami. Wypuszczono go po wpłaceniu wysokiego okupu, po czym natychmiast opuścił Irak. Wyjechał wraz z żoną i synem do Jordanii, gdzie przebywali do grudnia 2006 r., a następnie wrócili do Iraku. Po tym, jak dom J.K. stał się celem nieudanego zamachu bombowego zorganizowanego przez Al-Kaidę, rodzina wyjechała do Syrii. W styczniu 2008 r. wrócili do Bagdadu, ale z powodu kolejnych ataków członków Al-Kaidy zmieniali miejsce pobytu.

W grudniu 2010 r. J.K. złożył wniosek o azyl i pozwolenie na stały pobyt w Szwecji. To samo w sierpniu 2011 r. uczynili jego żona i syn. Urząd do spraw migracji odrzucił te wnioski i zarządzono deportację wnioskodawców. Decyzję tę podtrzymały szwedzkie sądy do spraw migracji w kwietniu i w sierpniu 2012 r. Niemniej jednak skarżący złożyli w urzędzie do spraw migracji wniosek o ponowne rozpatrzenie ich sprawy. Podnieśli w nim, że J.K. był zagrożony prześladowaniem ze strony Al-Kaidy

z przyczyn politycznych. Jako dowody przedstawili nagrania z wywiadu, którego J.K. udzielił w języku angielskim podczas demonstracji oraz debaty telewizyjnej. We wrześniu 2012 r. wniosek ten również odrzucono.

W skardze do ETPC skarżący J.K. podniósł, że deportacja jego rodziny i powrót do Iraku oznaczałaby dla nich bezpośrednią i realną groźbę naruszenia ich praw z art. 3 EKPC. W dniu 18 września 2012 r. ETPC wydał decyzję o wdrożeniu procedury z art. 39 EKPC, zobowiązując rząd szwedzki, by nie deportował skarżących do czasu zakończenia postępowania przez ETPC. W wyroku z 4 czerwca 2015 r., większością głosów 5 do 2, Izba orzekła, że wykonanie nakazu deportacji do Iraku nie stanowiłoby naruszenia art. 3 EKPC. Skarżący złożyli więc na podstawie art. 43 EKPC wniosek o rozpatrzenie sprawy przez Wielką Izbę.
Trybunał uznał, że z uwagi, iż skarżący nie zostali deportowani, kwestię ryzyka, które ponieśliby w związku z powrotem do Iraku, należy oceniać w świetle sytuacji bieżącej. Zwrócił uwagę, że szwedzkie organy – urząd do spraw migracji i sąd do spraw migracji uznały w 2011 i 2012 r., iż warunki bezpieczeństwa w Iraku nie tworzą generalnych podstaw dla prawnomiędzynarodowej ochrony osób ubiegających się o azyl.

Trybunał zgodził się z argumentami rządu szwedzkiego, że ogólna sytuacja bezpieczeństwa w Iraku nie grozi naruszeniem praw człowieka wobec osób deportowanych do Iraku i jako taka nie stoi na przeszkodzie deportacji J.K., jego żony i syna. W związku z tym uznał za konieczne zbadanie osobistej sytuacji skarżących, aby sprawdzić, czy mogłaby ona być powodem realnego ryzyka naruszenia ich praw z art. 3 Konwencji.
Trybunał zauważył, że pod adresem kilkorga członków rodziny skarżących kierowano groźby, co związane było głównie z działalnością zawodową J.K. w Ameryce. W ocenie ETPC informacje pochodzące od skarżącego o wydarzeniach z lat 2004–2010 były wiarygodne i spójne z informacjami pochodzącymi ze źródeł niezależnych i obiektywnych (m.in. służb Home Office i norweskiego Landinfo). Ze źródeł tych pochodziły też informacje o deficytach w zakresie bezpieczeństwa i praworządności w Iraku, o szerzącej się korupcji oraz o braku efektywnej ochrony praw człowieka, jak również o ograniczonych możliwościach zapewnienia bezpieczeństwa przez władze irackie, zwłaszcza w sytuacji, gdy duże obszary kraju są obecnie kontrolowane przez ISIS, a nie oficjalny rząd iracki. Tej pogarszającej się sytuacji i zmniejszonych możliwości ochrony bezpieczeństwa nie wzięły pod uwagę władze szwedzkie. Choć ogólny poziom bezpieczeństwa w Iraku może być ciągle uznany za ogólnie wystarczający, nie dotyczy to grup szczególnie zagrożonych, do których należą skarżący. Zła sytuacja takich osób, tj. osób utrzymujących kontakty lub pracujących dla wielonarodowych sił zbrojnych w Iraku, potwierdzona została w raportach wielu organizacji pozarządowych oraz podmiotów rządowych. Co więcej, dane przedstawiane przez takie organizacje w odniesieniu do roku 2011 i następnych pokazują, że sytuacja w Iraku ulega pogorszeniu, a osoby pracujące dla instytucji rządowych lub wielonarodowych sił zbrojnych coraz częściej narażone są na poważne niebezpieczeństwo.

Wziąwszy po uwagę, że skarżący byli poddawaniu umyślnemu złemu traktowaniu przez Al-Kaidę, ETPC uznał, iż istnieje wysokie prawdopodobieństwo kontynuacji takiego traktowana przez podmioty niebędące organami państwowymi w Iraku. Zgodnie bowiem z informacjami pochodzącymi z wiarygodnych źródeł osoby współpracujące po wojnie z siłami okupacyjnymi w Iraku są nadal celem

ataków ze strony Al-Kaidy i innych grup tego rodzaju. Członkowie rodziny J.K. byli postrzegani w Iraku jako „kolaboratorzy i zdrajcy" z powodu współpracy z Amerykanami. Skarżący J.K. należał do osób systematycznie atakowanych z uwagi na jego związki z amerykańskimi siłami zbrojnymi i udowodniono, że podlegał zagrożeniu od 2008 r. Nie ma też podstaw, by sądzić, że groźby ze strony Al-Kaidy ustaną po zaprzestaniu prowadzenia przez niego działalności na potrzeby klientów amerykańskich. Zdaniem ETPC nie ma pewności, że po wydaleniu skarżących do Iraku państwo to zapewni im skuteczną ochronę przed groźbami i atakami Al-Kaidy, innych grup terrorystycznych lub osób indywidualnych.

Podsumowując, ETPC uznał, że wydalenie skarżących do Iraku rodzi bezpośrednie i rzeczywiste zagrożenie zastosowania wobec nich nieludzkiego i poniżającego traktowania, a zatem decyzja o deportacji stanowi naruszenie art. 3 EKPC.

Wyrok (Izba) z 13 września 2016 r. w sprawie Siemaszko i Olszyński przeciwko Polsce (skargi nr 60975/08 i 35410/09)

Naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 – prawo własności – przymusowe gromadzenie środków finansowych uzyskiwanych przez skazanych z tytułu wykonywania pracy na rachunku oprocentowanym poniżej wysokości inflacji

W trakcie odbywania kary pozbawienia wolności Marek Siemaszko i Jan Olszyński wykonywali odpłatnie pracę. Część należnego im wynagrodzenia za pracę gromadzono na koncie depozytowym prowadzonym przez Bank PKO BP. Rozwiązanie takie przewidywał art. 126 kodeksu karnego wykonawczego, zgodnie z którym z wynagrodzenia za pracę, wpłat na rzecz skazanego lub z innych źródeł, gromadziło się fundusz, przekazywany skazanemu w chwili zwolnienia z zakładu karnego, przeznaczony na przejazd do miejsca zamieszkania i na utrzymanie, do wysokości jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Środki ulokowane na koncie depozytowym z książeczką oszczędnościową były oprocentowane w wysokości 0,1% w skali roku (poniżej wysokości inflacji). Ze względu na obowiązujące przepisy i szczególne przeznaczenie części wynagrodzenia do momentu opuszczenia zakładu karnego skarżący nie mieli możliwości dysponowania oszczędnościami zgromadzonymi na koncie.

W skardze do ETPC skarżący zarzucili naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do EKPC na tej podstawie, że zostali pozbawieni możliwości swobodnego dysponowania własnymi środkami finansowymi (częścią wynagrodzenia). Z kolei rząd Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o uznanie skargi za niedopuszczalną m.in. z uwagi na znikomość doznanego przez skarżących uszczerbku.

Trybunał uznał zasadność zarzutów podniesionych przez skarżących. Zaznaczył, że ingerencja w prawo własności skarżących była zgodna z prawem, tj. ze stosownymi przepisami kodeksu karnego wykonawczego. Ponadto ETPC uznał, że ingerencja służyła uzasadnionemu prawnie celowi – zwolnieniu państwa oraz podatników od ponoszenia nieuzasadnionych kosztów związanych z udzielaniem pomocy finansowej skazanym po opuszczeniu jednostki penitencjarnej. Trybunał zwrócił uwagę, że środki należące do wnioskodawców były kumulowane w celu stworzenia funduszu, który mieli otrzymać

po odbyciu kary. Z kolei zgodnie z art. 166 § 3 kodeksu karnego wykonawczego skazanemu zwalnianemu z zakładu karnego, który nie dysponował wystarczającymi środkami własnym i nie miał zapewnionych na wolności dostatecznych środków utrzymania, dyrekcja zakładu karnego mogła udzielić pomocy finansowej. Jednakże w ocenie ETPC ingerencja w prawo własności skarżących nie była proporcjonalna.

Trybunał przypomniał, że ingerując w prawo własności, władze publiczne zawsze powinny dążyć do zachowania równowagi między interesem publicznym a prawami jednostki. Odzwierciedla to struktura art. 1 Protokołu nr 1. Musi bowiem istnieć rozsądny stosunek proporcjonalności między zastosowanymi środkami a celem, jaki ma zostać osiągnięty. Państwo ma szeroki zakres swobody w kwestii wyboru tych środków. Trybunał zachowuje natomiast możliwość oceny, czy konsekwencje rozwiązań krajowych są rzeczywiście oparte na trosce o interes powszechny.

Trybunał podkreślił, że osadzenie w warunkach izolacji więziennej nie pozbawia skazanych innych praw zagwarantowanych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, a wszelkie ograniczenia tych praw muszą być usprawiedliwione. Skarżący pozostający przez wiele lat pod kontrolą państwa byli zmuszeni do gromadzenia oszczędności przeznaczonych do wykorzystania po opuszczeniu zakładu karnego na koncie, którego oprocentowanie było niższe od innych dostępnych na rynku usług bankowych produktów (stopa procentowa konta była niższa od stopy inflacji). Nie mieli także – mimo podejmowanych prób – możliwości ulokowania tych środków na korzystniejszych warunkach.

Zdaniem ETPC naruszenie praw skarżących wynika z zasad, które organy państwowe wprowadziły w kwestii środków finansowych więźniów. Trybunał stwierdził, że w świetle przepisów obowiązujących w Polsce do 31 grudnia 2011 r. skarżący byli całkowicie pozbawieni możliwości wyboru instrumentów bankowych, na których mogliby umieszczać swoje oszczędności tworzące fundusz wypłacany przy opuszczeniu zakładu karnego. W ocenie ETPC również kolejne nowelizacje art. 126 kodeksu karnego wykonawczego potwierdzają, że władze krajowe nie są przekonane co do zasadności przedmiotowej ingerencji. Wprawdzie w drodze nowelizacji, która weszła w życie 1 stycznia 2012 r., sporne środki zostały usunięte i skazani uzyskali możliwość przekazania środków na wybrany rachunek bankowy lub książeczkę oszczędnościową, jednak w wyniku nowelizacji dokonanej w 2015 r. brzmienie art. 126 kodeksu karnego wykonawczego nie jest jednoznaczne.

Trybunał nie podzielił również podnoszonego przez rząd zarzutu, jakoby skarżący nie doznali znacznego uszczerbku i w związku z tym ich skargi powinny zostać zakwalifikowane jako niedopuszczalne na podstawie art. 35 ust. 3 pkt b EKPC. W ocenie ETPC, zważywszy, że skarżący odbywali wieloletnie kary pozbawienia wolności i w tych warunkach mieli bardzo ograniczone perspektywy zatrudnienia, to nawet niewielka szkoda miała wpływ na ich życie prywatne. Poza tym skarżący nie dysponowali procedurą krajową, w ramach której mogliby kwestionować zarzucane naruszenie, a dla uznania skargi za niedopuszczalną na podstawie art. 35 ust. 3 pk b EKPC konieczne jest uprzednie rozpoznanie jej przedmiotu przez sąd krajowy. Za taką procedurę nie mogła być – w ocenie Trybunału – uznana skarga konstytucyjna oraz powództwo odszkodowawcze na podstawie art. 417 kodeksu cywilnego w związku z wydaniem aktu normatywnego.

Wziąwszy pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy, ETPC stwierdził naruszenie przez Rzeczpospolitą Polską art. 1 Protokołu nr 1.

Wyrok (Izba) z dnia 20 września 2016 r. w sprawie Karelin przeciwko Rosji (skarga nr 926/08)

Naruszenie art. 6 EKPC – prawo do rzetelnego procesu sądowego – brak oskarżyciela w procesie – wady systemowe wymiaru sprawiedliwości

W marcu 2012 r. Michaił Karelin został zatrzymany przez policjanta za zakłócanie porządku w miejscu publicznym pod wpływem alkoholu. Został on przewieziony na komisariat, gdzie zarzucono mu popełnienie czynu przewidzianego w kodeksie wykroczeń. Sprawę skierowano do właściwego sądu (sądu pokoju). W trakcie rozprawy M. Karelin, który jest prawnikiem, reprezentował sam siebie i nie przyznał się do winy. Jednakże żaden organ nie wystąpił po stronie oskarżenia, w charakterze świadka zeznawał jedynie policjant, który dokonał zatrzymania i sporządził notatkę służbową co do popełnienia wykroczenia. Skarżącemu nie postawiono zatem oficjalnych zarzutów. Wyrokiem sądu z marca 2012 r. M. Karelin został skazany przez sąd pokoju na karę grzywny za używanie wulgarnego języka w obecności innych osób i naruszenie przez to porządku publicznego. Wyrok został podtrzymany przez sąd odwoławczy, na rozprawie przed którym również żaden organ państwowy nie wystąpił w roli oskarżyciela. Odwołanie do Sądu Najwyższego Republiki Tatarstanu zostało oddalone w czerwcu 2012 r.

W skardze do ETPC M. Karelin, powołując się na wynikające z EKPC prawo do rzetelnej rozprawy (art. 6 ust. 1), zarzucił naruszenie prawa do rzetelnego procesu ze względu na brak obecności oskarżyciela na rozprawie i tym samym oparciu ciężaru udowodnienia zarzutów oskarżenia wyłącznie na sądzie. To z kolei, jego zdaniem, naruszyło zasadę równości broni, zasadę kontradyktoryjności oraz zasadę bezstronności sądu zarówno podczas rozprawy, jak i postępowania odwoławczego.

Trybunał zaznaczył, że brak oskarżyciela w procesie może wpływać na bezstronność procesu w sytuacji, kiedy sąd przyjmuje rolę, którą powinien pełnić oskarżyciel publiczny. Wówczas bowiem sąd pełni rolę nie tylko niezawisłego organu rozstrzygającego sprawę, lecz także organu przedstawiającego argumenty oskarżenia, co może prowadzić do kolizji ról i budzić wątpliwości co do jego bezstronności.
Następnie Trybunał zwrócił uwagę, że rosyjski kodeks wykroczeń nie wymaga obecności oskarżyciela publicznego na rozprawie. W sprawie M. Karelina sąd uznał, że wystarczy obecność policjanta, który dokonał zatrzymania skarżącego i odnotował popełnienie wykroczenia. Jednak policjant nie był stroną postępowania, nie mógł wpływać na jego przebieg, ani nie miał legitymacji do złożenia odwołania od zapadłego orzeczenia – wobec tego nie był stroną oskarżającą. Brak strony oskarżającej wpłynął zarówno na domniemanie niewinności skarżącego, jak i na bezstronność sądu, który musiał wystąpić w niejako „podwójnej" roli i przedstawić oskarżenie. Trybunał odrzucił argument rządu rosyjskiego, że obecność oskarżyciela nie była konieczna z uwagi na niską szkodliwość czynu oraz niewysokie zagrożenie karą, stwierdzając, iż konieczność taka nie zależy ani od powagi czynu zarzucanego ani od surowości kary, jaką zagrożony jest podsądny.

Zdaniem Trybunału obecność oskarżyciela jest w mniejszym stopniu konieczna w postępowaniu odwoławczym, zwłaszcza, gdy zarzuty będące podstawą odwołania nie dotyczą ustalenia okoliczności faktycznych, lecz jedynie kwestii prawnych. Jednak rosyjski kodeks wykroczeń stwarza sądom odwoławczym możliwość ponownego rozpoznania sprawy, łącznie z postępowaniem dowodowym i dopuszczeniem nowych dowodów. W takiej sytuacji brak oskarżyciela stanowi poważne uchybienie. W sprawie M. Karelina sąd odwoławczy przeprowadził ponownie całe postępowanie dowodowe i dokonał ustaleń faktycznych oraz ustaleń co do winy skarżącego. Nie było w tej sprawie ani podmiotu oficjalnie reprezentującego oskarżenie podczas rozprawy przed sądem odwoławczym, ani nie miało miejsce postawienie pisemnych zarzutów, a podmiot, który zainicjował postępowanie nie miał legitymacji do złożenia odwołania. Zatem w ogóle nie było strony oskarżenia. Tym samym w postępowaniu odwoławczym nie naprawiono, a wręcz powtórzono uchybienia zaistniałe przed sądem pierwszej instancji.

W związku z tym ETPC orzekł, że w sprawie doszło do naruszenia art. 6 EKPC, a ściślej prawa do rozprawy przed bezstronnym sądem w związku z brakiem oskarżyciela podczas postępowania zarówno w pierwszej, jak i drugiej instancji. Jednocześnie Trybunał uznał, że nie jest konieczne rozpatrywanie, czy naruszono w tej sprawie zasadę równości broni i zasadę kontradyktoryjności.
Ponadto ETPC stwierdził, że naruszenie prawa do rozprawy przed bezstronnym sądem w związku z brakiem oskarżyciela powstało jako skutek obowiązującego w Rosji stanu prawnego oraz ustalonej praktyki sądowej w zakresie wykroczeń, a nie jedynie jako wynik jednostkowego błędu w konkretnej sprawie M. Karelina.

Taki przebieg procesu w sprawach o wykroczenia jest więc systemowym uchybieniem rosyjskiego wymiaru sprawiedliwości. Do ETPC wniesiono wiele skarg podnoszących to zagadnienie. W celu zapobieżenia dalszym naruszeniom systemowym w przyszłości Trybunał zobowiązał – na podstawie art. 46 EKPC – rząd rosyjski do wprowadzenia odpowiednich gwarancji procesowych do postępowania wykroczeniowego w celu ochrony bezstronności sądów przez zapewnienie obecności oskarżyciela na rozprawie lub przez wprowadzenie innych odpowiednich środków. W odniesieniu do sprawy M. Karelina Trybunał stwierdził, że najwłaściwszym środkiem byłoby wznowienie postępowania.

Nowe pytania prejudycjalne sądów administracyjnych

Postanowienie NSA z 14 września 2016 r., sygn. akt I FSK 1857/13

„Czy przeniesienie z mocy prawa własności nieruchomości gminy na własność Skarbu Państwa w zamian za odszkodowanie w sytuacji, gdy z regulacji krajowego porządku prawnego wynika, że nieruchomościami tymi gospodaruje nadal prezydent gminy- reprezentant Skarbu Państwa, jednocześnie będący organem wykonawczym gminy, stanowi czynność opodatkowaną, o której mowa w art. 14

ust.2 lit. a) Dyrektywy 2006/112/WE Rady z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz. Urz. z 2006 r. Nr L 347, s. 1, ze zm.)? Czy dla odpowiedzi na powyższe pytanie znaczenie ma to, czy wypłata odszkodowania gminie ma realny charakter, czy też jest jedynie wewnętrznym przeksięgowaniem w ramach budżetu gminy?"